

Täysistunto

Torstai 22.3.2018 klo 16.00—18.12

2.2. Suullinen kysymys translain uudistuksesta (Jani Toivola vihr)

Suullinen kysymys SKT 38/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Toivola.

Keskustelu

16.39 **Jani Toivola vihr:** Arvoisa puhemies! Ruotsin parlamentti ilmoitti eilen maksavansa korvauksia kaikille niille transihmisille, jotka on pakkosteriloitu Ruotsin valtion toimesta. Korvauksia maksetaan, koska tiedostetaan, että kyseessä on raskaimman luokan ihmisoikeusloukkaus ihmisten kehollista koskemattomuutta kohtaan. Samaan aikaan Ruotsin naapurissa, meillä Suomessa, pakkosterilisaatio on edelleen lain sanelema ehto ja yhteiskunnan hiljaisesti hyväksymä toimenpide. Tähän on saatava muutos. Suomi tarvitsee mitä pikimmiten laajamittaisen translain kokonaisuudistuksen, joka ei vaadi pakkosterilisaatiota ja joka lähtökohtaisesti erottaa toisistaan lääketieteellisen ja juridisen prosessin. Tarvitaan myös muita lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, jotta sukupuolivähemmistöjen oikeudet toteutuisivat. Ihmisiä eriarvoisesti kohteleva lainsäädäntö luo aina tilaa syrjiville asenteille, häirinnälle ja jopa väkivallalle.

Arvoisa ministeri, mitä hallitus aikoo tehdä transihmisten oikeuksien turvaamiseksi ja sukupuolen moninaisuuden tunnistamiseksi ja tunnustamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edelleen ministeri Saarikko.

16.41 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on tärkeä. Viittaatte, edustaja, aihepiiriin, jossa Suomella on myös taustallaan kansainvälisiä huomautuksia ja ikään kuin kansainvälisten tahojen arvioita siitä, miten järjestelmämme ihmisoikeusnäkökulmasta toimii. Siksi olen hyvilläni, että tällä vaalikaudella on kuitenkin kyetty tekemään sellainen muutos, että aiemmin lainsäädännössä ollut — ehkä ikävä termi käyttää mutta niin kutsuttu — naimattomuuspakko eli velvoite purkaa avioliitto tilanteessa, jossa transihmisten sukupuolen korjaamisen operaatioon on päädytty, tuo lainsäädännön kohta, on kuitenkin saatu muutettua.

Epäkohtia on siis historian valossa ollut paljon, eikä meidänkään historiamme juuri kunnallisempi ole kuin tuo, miten naapurimaamme Ruotsi tästä väestöryhmästä on nyt ääneen lausunut. Onneksi asema on kuitenkin kohentunut, ja olen ollut valtavan hyvilläni siitä, että yhteiskunnallinen keskustelu on muuttunut avoimemmaksi. Ihailen kaikkien niiden ihmisten rohkeutta, jotka ovat uskaltaneet oman tarinansa kertoa aiheesta, joka on [Puhemies koputtaa] pitkään ollut vaiettu ja kiipeä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2018 vp

Translainsäädännön uudistusta tällä vaalikaudella ei ole sinällään odotettavissa. [Puhemies koputtaa] Sinällään valmius ministeriössä siihen kyllä on olemassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kovasti toivoisin, että ministerikin pysyisi suurin piirtein aikataulussa. [Annika Saarikko: Pahoittelut!]

16.42 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on äärimmäisen vakava ihmisoikeuskysymys, puhutaan ihmisten kokonaisista elinkaarista. On todella surullista kuulla nyt hallituksen suulla, että te ette aio tarttua tähän vakavaan ihmisoikeuskysymykseen.

Yksi äärimmäisen tärkeä näkökulma on myöskin translapset ja -nuoret ja heidän oikeutensa häirinnästä vapaaseen ja turvalliseen kasvuun. Näille lapsille ja heidän perheilleen koulunkäynti, harrastukset ja ystävyyssuhteet saattavat olla jatkuvassa pelossa ja epävarmuudessa elämistä. Kouluterveyskyselyn mukaan transnuorista epäasiallista kohtelua, kiusaamista, häirintää ja uhkailua on kokenut koulussa huimat 88 prosenttia. Norjassa meillä on malli, missä 6—15-vuotiailla on mahdollisuus korjata juridinen sukupuolensa vanhemman suostumuksella. Malli on jo olemassa. Nyt nämä perheet, hyvä hallitus, katsovat teihin. Onko teillä sydäntä tarjota kaikille näille lapsille ja nuorille turvallinen elämänpolku, [Puhemies koputtaa] häirinnästä ja kiusaamisesta ja ennakkoluuloista vapaa elämä?

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on hyvin vaikea ja koskettava. Luulen, että useimmat meistä ovat nähneet esimerkiksi sosiaalisessa mediassa kiertäneet kertomukset juuri alaikäisten, siis lasten ja nuorten, kokemuksista siitä, miten ympäröivä yhteiskunta heihin suhtautuu, vaikkapa poikaan, joka haluaa sukupuolinormiemme käsityksen mukaisesti näyttää tai käyttäytyä toimitessaan tytön lailla. Tällainen stereotyyppinen suhtautuminen meiltä kanssaihmisiltä ei ole hyväksyttävää. Pidän sitä vakavana ja erittäin ikävänä lapsiin kohdistuvana henkisenä väkivaltana. Valitettavasti voi myös olla niin, että pelkkä lainsäädäntö ei korjaisi noita asennemuutoksia vaan tarvitaan rohkeutta ja avoimuutta puhua näistä asioista ja tunnistaa keskuudessamme tällainen ilmiö, joka ei ole ihmisen oma valinta.

Arvostan, kuten jo aiemmin totesin, näitä ihmisiä, jotka ovat rohkeasti kertoneet, että keskuudessamme on ollut aina, on edelleen ja tulee olemaan myös ihmisryhmä, jolle translain kaltaiset muutokset [Puhemies koputtaa] olisivat merkittäviä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä yksi lisäkysymys, edustaja Modig.

16.44 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te sanoitte, ministeri Saarikko, että meidän historiamme ei ole sen kunniakkaampaa kuin Ruotsin, joka nyt on siis sitoutunut maksamaan rahallisia korvauksia ihmisille, joita on pakkosterilisoitu. Se ero on siinä, että heillä se on nyt historiaa ja meillä se on tätä päivää. Onko todella niin, että hallituksessa ei ole valmiutta poistaa lainsäädännöstämme vaatimusta, että pakkosterilisoidaan yksi tietty ihmisryhmä? [Eduskunnasta: Se on käsittämätöntä!] — Se on aivan käsittämätöntä.

Siis translaki vaatii uudistusta kokonaisuudessaan, ja juuri se, että on sotkettu juridinen ja lääketieteellinen prosessi, on ongelma. Jos se transnuori, jonka hyvinvoinnista te kan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2018 vp

noitte huolta, ei saa sellaista henkilöllisyystodistusta, jossa sukupuolimerkintä vastaisi sitä, keneksi hän itsensä kokee ja jolta hän ehkä näyttää — tähän vaaditaan lisääntymiskyvyttömyyspakko — niin tämä on nyt se syy, minkä takia nämä ihmiset kärsivät ja ovat henkisesti erittäin vakavassa tilanteessa. Jos tämän hallituksen yhteinen arvomaailma ei mahdollista translain kokonaisuudistusta, niin ettekö te ole valmiita poistamaan [Puhemies koputtaa] sitä yksittäistä vaatimusta, niin että ketään ei pakkosterilisoida Suomessa 2018?

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti en voi kiistää niitä huomioita, joita esitätte huolena tähän lisääntymiskyvyttömyysvaateeseen, liittyen näiden ihmisten asemaan ja heidän kokemuksiinsa henkisistä kärsimyksistä. Totean kuitenkin, että kysymys ja yhteiskunnallisen hyväksymisen ilmiö ja tarve on ehkä lainsäädäntöä laajempikin ja on oleellista, että tämänkaltaiset, ehkä erityisiksi vielä luonnehdittavat tilanteet otetaan huomioon vaikkapa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä, kun ihmiset lapsuudessa ja nuoruudessa ja heidän vanhempansa etsivät vastauksia tämänkaltaisten ihmisten kunnialliseen ja oikeudenmukaiseen huomiointiin. Hallituksen kokonaisnäkemys asiassa on kuitenkin ollut se, että tätä lainsäädäntöä ei tämän hallituksen työlistalta löydy.

Kysymyksen käsittely päättyi.